

Zadnje poglavje obravnava vprašanje razmerja med filozofijo in teologijo. V uvodnem delu avtor spregovori o vlogi filozofije v teologiji in nekaterih najpomembnejših filozofskih sistemih, nato pa na primeru platonizma in aristotelizma posebej spregovori še o filozofiji kot 'dekli' teologije. »V krščanski teologiji [namreč] obstaja dolga zgodovina poseganja po intelektualnih virih izven krščanskega izročila« (276), ki so bogato prispevali k razvoju teologije, obenem pa pomenijo tudi začetek dialoga med krščanstvom in okoljem, v katerem se je le-to znašlo. V drugem delu poglavja nato obravnava še dokaze za Božje bivanje: ontološki dokaz, pet Tomaževih poti, dokaz *kalam* in dokaz iz urejenosti. Prav ob koncu knjige predstavi še različne pristope k teološki govorici: apofatično, katafatično, analogijo in metaforo.

Delo Alisterja McGratha *Vodnik po krščanski teologiji* je knjiga, ki izčrpno predstavi vse ključne teološke teme in vprašanja in daje dobro osnovo za nadaljnje poglobljanje in teološki študij. Če bo v slovenskem jeziku izšel tudi drugi del, ki obravnava doktrinalna vprašanja (*Vodnik* je v izvirniku sicer izšel v enem samem zvezku pod naslovom *Christian Theology: An Introduction*), bomo dobili izčrpen, jasen in razumljiv priročnik, ki bi moral postati temeljna referenca za vse bodoče študente teologije,

obenem pa bi bil lahko tudi dobrodošel pripomoček za vsakogar, ki ga zanima teologija.

Leon Jagodic

CVETOČI KLAS PELINA LJUBLJANA: DRUŽINA IN RAFAELOVA DRUŽBA, 2015

Monografijo z naslovom, povzetim po pesmi slovenskega emigrantskega pesnika Vinka Beličiča, sta v sklopu obeleževanja sedemdesete obletnice usodnih dogodkov iz leta 1945 na knjižni trg v sozaložništvu poslali založba Družina in Rafaelova družba. Z njo slovenski javnosti približujeta ključni proces iz zgodnjega obdobja po drugi svetovni vojni, ki v veliki meri sooblikuje duhovno krajino današnje Slovenije. Gre za pravi eksodus Slovencev, do katerega je prišlo, ko je postalo jasno, kdo bo popolni zmagovalec krutega vojnega dogajanja pod Alpami. Morda zveni suho naslednja koncizna ocena avtorice spremne študije k monografiji: »Odhajala je, pomešana med nepregledno vrsto kmečkih voz, tudi slovenska intelektualna, politična, družbena in kulturna

elita. Med odhajajočimi so bili slovenski predvojni poslanci, člani narodne vlade, vodilni člani predvojnega demokratičnega tabora, mnogi župani, univerzitetni profesorji, številni duhovniki.« Posledice tega in takšnega množičnega odhoda je komaj mogoče preceniti.

A kljub temu begunci iz pomladi 1945 v slovenskem zgodovinskem spominu nimajo ustreznega mesta. V večinski javnosti niso deležni spoštovanja in pozornosti kot njihovi sotrpini v mnogih srednje- in vzhodnoevropskih okoljih, denimo na Poljskem, v baltskih državah, tudi na Hrvaškem. Njihov z dolgotrajnim, za večino dokončnim izgnanstvom iz domovine, ki so jo imeli brez izjeme radi, izpričani odpor zoper pod Alpami vladajoči komunistični totalitarizem jim ni štet v dobro. Čeprav so oni sami in njihovi potomci pomembno sooblikovali neodvisno Slovenijo in so iz njihovih vrst med drugim izšli predsednik slovenske vlade, kardinal in kandidat za Nobelovo nagrado, se tudi na tem področju v sivini prevladujočega razumevanja odraža uspeh povojne politične mitologije v boju za interpretacijo slovenskega včeraj in danes. Celo samo dejstvo množičnega odhoda iz domovine je le bežno znano.

Za plodno soočanje s takim stanjem je *Cvetoči klas pelina* kot naročen. Ni nepomembno, da tvori njegovo hrbtenico izjemno bogato fotografsko

gradivo, ki skuša zajeti kar največ vidikov življenja Slovencev v pregnanstvu zlasti v avstrijskih begunskih taboriščih, preden so se (večinoma) raztepli po svetu ali se (veliko redkeje) odločili za vrnitev v Jugoslavijo. Fotografije omogočajo bralcu neposreden stik z zgodbami posameznikov v njihovih najbolj vsakdanjih, pa tudi slovesnejših trenutkih. Prizorom peke kruha ali čakanja na hrano sledijo fotografije, posnete v zobozdravstveni ordinaciji, veliko gradiva, ki dokumentira živo versko življenje beguncev z obiskom škofa, telovsko ali velikonočno procesijo in novo mašo vred. Ne manjkajo niti v objektiv ujeti trenutki veselja ob rojevanju otrok ali žalosti ob odhodih v večnost ostarelih članov skupnosti pregnancev. Nabor zaključuje kar lepa bera posnetkov, katerih glavna tema je odhod Slovencev in Slovenk iz avstrijskih taborišč v nove domovine. Posebej velja izpostaviti odločitev izdajateljev monografije, da slikovno gradivo s pojasnili besedili opremijo samo tam, kjer je omenjeno za njihovo razumevanje nujno potrebno. S tem je dodatno podčrtana želja, naj posnetki nagovarjajo v prvi vrsti sami zase.

Čeprav je še kako prav, da je slikovni del knjige v premoči, ne bi bilo prav, ko bi spregledali izjemno uvodno zgodovinsko študijo že omenjene Helene Jaklitsch. Nikakor ne samo zato, ker ji je

dodano še veliko koristnega dopolnilnega slikovnega gradiva. Njena glavna odlika je, da kljub razmeroma kratkemu besedilu temeljito predstavi vsa bistvena vprašanja, povezana s slovenskimi begunci v Avstriji in njihovo usodo. Tako je že ob prikazu okoliščin odhoda v pregnanstvo in najbolj travmatičnega doživetja beguncev, britanske vrnitve domobranske vojske partizanom.

V nadaljevanju sledi predstavitev najpomembnejših begunskih taborišč v Avstriji, ki jim avtorica ob koncu svojega besedila pridruži še manj znana taborišča v Italiji. Jaklitscheva vseskozi posebno pozornost namenja opisom velikokrat nihajočih odnosov med britansko upravo taborišč in Slovenci, še zlasti pa prizadevanjem beguncev, da bi omogočili kolikor toliko normalno izobraževanje svojim otrokom. Izdaja *Cvetočega klasa pelina* bo, kot upam, prispevala k temu, da bo slovensko begunsko šolstvo v Avstriji (in v manjši meri v Italiji) sčasoma dobilo mesto v zgodovini šolstva na Slovenskem sicer, kot mu kot izjemnemu podvigu nedvomno gre. Avtorica nadalje podčrta razvejano versko in kulturno življenje v taboriščih, ne more pa se izogniti niti poglavju o odhodu iz taborišč po svetu in vprašanju repatriacije beguncev v Jugoslavijo. Morda je nekoliko skromna samo v prikazu usode taborišč in beguncev v obdobju po letu 1949,

ki je sicer zadostno zastopano v slikovnem gradivu. Ni treba posebej omeniti, da temelji uvodna zgodovinska študija na vsem dostopnem gradivu, pa tudi na avtoričinih lastnih raziskavah in pogovorih s še živimi nekdanjimi begunci.

Ker v slovenski prostor skozi velika vrata vrača zelo pomembno dogajanje slovenske polpretekle zgodovine, lahko *Cvetoči klas pelina* brez zadržkov razglasim za eno najpomembnejših knjig leta 2015 pri nas.

Aleš Maver

VSEM VSE
DAVID SIPOŠ, REŽISER.
JANEZ CERAR, PRODUCENT.
PASTIR: JANEZ FRANČIŠEK
GNIDOVEC. MISIJONSKA
DRUŽBA, LJUBLJANA 2015.
32 MINUT.

1. novembra letos smo si na prvem programu nacionalne televizije lahko ogledali dokumentarni film režiserja Davida Sipoša in producenta Janeza Cerarja *Pastir: Janez Frančišek Gnidovec*. V dobre pol ure dolgem igranem dokumentarcu spoznamo delo in svetniški lik škofa Gnidovca, ki ga kot pripovedovalec osvetljuje Gregor Čušin, kot igralec pa predstavlja Janez Evangelist Rus.

Dokumentarni film se namenoma izogiba podrobne- mu opisovanju Gnidovčevega življenja in se osredotoča na njegovo delo in sledi, ki jih je pustil za seboj in še danes živijo med ljudmi na območjih, kjer je deloval. Zato je njegova življenjska pot zgolj na grobo orisana s predstavitvijo najpomembnejših prelomnic. Veliko večji poudarek je na njegovi duhovnosti, delu in prizadevanju, da bi postal 'vsem vse'.

Gnidovčevo mladost je zaznamovalo predvsem krščansko življenje, »ki sta ga napolnjevala vsakodnevna molitev rožnega venca in obiskovanje svete daritve«. O njegovem bogatem duhovnem življenju poročajo tudi

pričevanja sošolcev iz bogoslovja, po posvečenju pa je svoj socialni čut še poglobljal kot kaplan v Idriji in Vipavi. Kasneje je nastopil službo ravnatelja v novoustanovljenem Zavodu sv. Stanislava, kjer je ostal do konca vojne.

Nato je vstopil v misijonsko družbo, da bi postal ljudski misijonar in voditelj duhovnih vaj, vendar je bil že ob koncu leta 1924 imenovan za škopsko-prizrenskega škofa. Njegova osrednja naloga je bila, da bi na območju, opustošenem od balkanskih vojn in težavnem zaradi mešane narodnostne strukture, obudil krščansko življenje. »S svojim delovanjem je med najzaslužnejšimi, da v teh krajih katoliška vera še danes diha s polnimi pljuči.« Za svoje delo je zastavil vse svoje moči: potoval je po škofiji, pridigal, poslušal in gradil.

Svoje zadnje dni je Janez Frančišek Gnidovec preživel v Ljubljani, kjer je leta 1939 umrl.

Osrednji in najdragocenejši del dokumentarnega filma brez dvoma predstavljajo intervjuji z Gnidovčevimi sorodniki in z ljudmi s Kosova in Makedonije, ki so škofa Gnidovca v svoji mladosti bodisi osebno spoznali bodisi so o njem poslušali pričevanja svojih staršev, starih staršev in drugih. Prav ta pričevanja največ povedo o njegovem svetniškem liku, ki je med ljudmi na območju, kjer je deloval škof Gnidovec, še vedno živ, in tako pritrjujejo